Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w radzie państwa reprezentowanych.

Zeszyt XXIV. — Wydany i rozesłany dnia 17 maja 1873.

66.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 1873,

o postępowaniu w spornostkach czyli sporach drobnych (postępowanie spornostkowe).

Za zgodą obu izb rady państwa postanowiłem i stanowię co następuje:

I. Zastosowalność postępowania spornostkowego i właściwość sądu.

§. 1.

Według niniejszej ustawy o postępowaniu spornostkowem, toczyć się będą przed sądami powiatowemi lub powiatowemi miejskiemi delegowanemi, jako sądami spornostkowemi, następujące sprawy sporne, o ile takowe, stosownie do ogólnych przepisów juryzdykcyjnych, ich orzectwu podlegają:

1. Spory o oznaczone sumy pieniężne, gdy żądanie, bez doliczenia odsetek i innych przynależytości, 25 złotych nie przenosi.

2. Spory o inne przedmioty, gdy roszczenie jest tego rodzaju, że można żądać przyznania sumy pieniężnej, zamiast czego innego, a żądanie nie przenosi 25 złotych, albo gdy powód w skardze wyraźnie oświadcza, że takową sumę pieniężną jako zapłatę przyjąć jest gotów.

Przepisy §. 14 normy jurysdykcyjnej z dnia 20 listopada 1852 (Dz. u. p. Nr. 251), (dla Dalmacyi Dz. u. p. Nr. 261), gwoli których spory tamże pod lit. *b)* i *c)* (dla Dalmacyi pod lit. *b*) wyrażone do rozstrzygnięcia trybunałów I instancyi są pozostawione, nie stosują się do sporów, które według postępowania spornostkowego przewodzić należy.

§. 2.

W miastach, gdzie są samoistne sądy handlowe (Wiedeń, Praga, Tryest) można ustanowić osobny sąd spornostkowo-handlowo na obręb znajdujących się tam sądów powiatowych miejskich delegowanych. Przed takowym sądem toczyć się będą, według spornostkowego postępowania, spory w §. 1 pod liczbami 1 i 2 wyrażone, gdy roszczenie sporne polega na jednej z czynności handlowych, wymienionych w §. 38 pod liczbami 1 i 2 ustawy zaprowadzającej kodeks handlowy, albo dotyczy jakiej sprawy handlowej w tejże ustawie w §. 39 pod liczbą 2 omówionej.

Sąd spornostkowo-handlowy zostaje w tym samym stosunku do sądu handlowego, co sądy powiatowe miejskie delegowane do trybunału pierwszej instancyi.

§. 3.

W miejscach, gdzie nie ma osobnego sądu spornostkowo-handlowego, sprawy sporne w §. 1, liczb. 1 i 2, wyrażone toczyć się będą według postępowania spornostkowego przed sądami powiatowemi (sądami powiatowemi miejskiemi delegowanemi), jako sądami spornostkowemi, i wtedy, gdy roszczenie sporne polega na jednej z czynności handlowych w §. 38 liczb. 1 i 2 ustawy zaprowadzającej kodeks handlowy wyrażonych, albo dotyczy jakiej sprawy handlowej w tejże ustawie w §. 39 liczb. 2 wymienionej.

Właściwym jest ten sąd powiatowy (sąd powiatowy miejski delegowany), którego właściwość, pomijając handlowo-prawną naturę roszczenia, opiera się na ogólnych przepisach juryzdykcyjnych.

§. 4.

Przepisy niniejszej ustawy nie stosują się ani do sporów, wywiązujących się z czynności wekslowych, ani do skarg wyłącznie orzectwu rzeczowemu przekazanych, ani do sporów, w których na podstawie rozporządzeń z dnia 21 marca 1855 (Dz. u. p. Nr. 95) lub z dnia 18 lipca 1859 (Dz. u. p. Nr. 130) żądanem jest wydanie nakazu zapłaty.

Postępowanie spornostkowe nie ma także miejsca, gdy skargi wypływają z kontraktu dzierżawy lub najmu, wyjąwszy gdy w nich idzie li tylko o ściągnięcie czynszów dzierżawnych lub najmowych.

§. 5.

Postępowanie spornostkowe może mieć miejsce i co do roszczeń aż do 500 zł. gdy się na to strony zgadzają, byleby zachodziły inne wymogi zastosowania postępowania spornostkowego; ale potrzeba, aby to zgodzenie się albo w obec sędziego spornostkowego nastąpiło, albo poprzednio nastąpione sędziemu dowodem pisemnym wykazane było.

§. 6.

Poczytuje się, że nastąpiło poprzednie zgodzenie się w rozumieniu §. 5, mianowicie w razie skarg o rzeczy z czynności przewozowej wynikłych, oraz skarg wyniesionych na podstawie jakiego dokumentu w artykułach 301 i 302 kodeksu handlowego wymienionego, gdy miało miejsce przyjęcie dokumentu końcem stwierdzenia czynności prawnej wygotowanego (list przewozowy, przekaz, dowód zobowiązania się, i t. d.) w którym na przypadek sporu, oznajmiono poddanie się postępowaniu spornostkowemu.

§. 7.

Obliczenie ilości, stanowiących o zastosowalności postępowania spornostkowego, następuje według mierzydła w §. 15 lit. *a)* i *b)* Norm juryzdykcyjnych z dnia 20 listopada 1852 (Dz. u. p. Nr. 251 i 261) ustanowionego, i w myśl ustawy stosować się winnego.

§. 8.

W postępowaniu spornostkowem, toczącem się przed sądami powiatowemi (sądami powiatowemi miejskiemi delegowanemi) sędzia przewodniczący sądowi powinien zwykle sam rozprawą sporną kierować i orzekać.

Wszelako wolno będzie prezydentom trybunałów pierwszej instancyi dla szczególnych sądów powiatowych w miarę i na czas potrzeby, oprócz przewodniczącego sądu powiatowego, powołać jednego lub więcej urzędników tegoż sądu, posiadających uprzymiotnienie

sędziowskie, do samodzielnego sprawowania urzędu sędziego w postępowaniu spornostkowem.

Sądom spornostkowo-handlowym przydzieli prezydent sądu handlowego potrzebną ilość sędziów z grona urzędników sędziowskich tegoż sądu, głos mających.

II. Ogólne przepisy o postępowaniu.

Co do stron.

§. 9.

W postępowaniu spornostkowem wolno stronom prawować się osobiście lub przez pełnomocników. Pełnomocnicy powinni znać dokładnie przedmiot sporu, mieć umocowanie na piśmie i być płci męskiej; jednak mężatki mogą występować jako pełnomocniczki swoich mężów.

Osoby znane sędziemu, jako pisarze pokątni, nie mogą być przypuszczane do rozprawy w przymiocie pełnomocników.

Jeśli strona staje przed sądem osobiście wraz z pełnomocnikiem, może także i umocowanie wnieść do protokołu.

§. 10.

Gdy przedmiotem sporu jest tylko to, czem małoletniemu gwoli §§. 151, 246 i 247 P. K. C. jak chce rozrządzać wolno, małoletni może sam bądź jako powód, bądź jako pozwany przed sądem stawać, rozprawiać się i stosownie do §§. 5 i 6 poddać się postępowaniu spornostkowemu.

Zawarte w takich razach ugody i zapadłe wyroki nie mogą być wzruszane dla braku ustawowitego zastępstwa małoletnich.

Co do okresów czasu.

§. 11.

Dnie świąteczne i feryalne nie wywierają wpływu na rozpoczęcie i bieg okresów w niniejszej ustawie postanowionych lub na podstawie tejże przez sędziego naznaczonych.

Jeśli koniec okresu przypada na niedzielę lub uznane święto, najbliższy dzień powszedni poczytuje się za ostatni dzień okresu.

Dnie biegu pocztowego nie wliczają się do okresów.

O wynoszeniu skargi.

§. 12.

Skargę można podać na piśmie lub wnieść ustnie do protokołu.

Kilka roszczeń tego samego powoda przeciw temu samemu pozwanemu, chociażby nie będących ze sobą w związku faktycznym lub prawnym, mogą być dochodzone tąż samą skargą, jeżeli co do wszystkich sąd spornostkowy jest właściwym, a roszczenia razem wzięte nie przechodzą sumy stanowiącej o zastosowalności postępowania spornostkowego.

§. 13.

Spisując skargi ustne, należy, o ile potrzeba dopomódz powodowi w tem, aby zaszłości będące podstawą jego roszczenia w związku ze sobą i jasno wyłuszczyć, środki dowodowe wskazać i żądanie stanowi rzeczy odpowiednie, dokładnie mógł wyrazić.

Jeżeli skarga okazuje się być nieprzyjmowalną z powodu niewłaściwości sądu lub dla braku osobistej zdatności do pozywania, trzeba w tej mierze pouczyć powoda ustnie, a

gdyby żądał, na piśmie. Podobnież, jeśli skarga oczywiście jest bezpodstawną, wypada o tem objaśnić powoda, ale nie odmawiać z tej przyczyny przyjęcia skargi, jeśli powód o to nalega.

Także i w razie wyniesienia skargi na piśmie można przyzwać i protokólarnie przesłuchać powoda, końcem uzupełnienia skargi lub wyjaśnienia wątpliwości, stojących na zawadzie zarządzeniu postępowania.

Zarządzenie postępowania.

§. 14.

Na skargę wyznaczy się „do ustnej rozprawy spornostkowej" dzień posłuchania, stosownie do okoliczności przypadku, jeśli można najdalej za dwa tygodnie nadchodzący. W razach nagłych można naznaczyć posłuchanie nawet na ten sam dzień, w którym skarga wyniesioną została.

Na posłuchanie będą przyzwane strony z wezwaniem, aby złożyły dokumenta, odnoszące się do sporu, a jeśli można i świadków, na których się chcą powołać, przyprowadziły.

Przyzwanie powoda nastąpi przez kartkę przyzwania, pozwanego zaś przez doręczenie duplikatu pisemnej lub odpisu protokólarnie spisanej skargi.

Jeśli skarga nie jest taką, iżby można zarządzić postępowanie spornostkowe, ale sąd powiatowy według ogólnych przepisów juryzdykcyjnych jest właściwym, uczyni się, co potrzeba dla zarządzenia ustawowitego postępowania.

§. 15.

W oznaczonych dniach posłuchania, które naprzód ustanowione i kartą na domu sądowym wywieszoną, ogłoszone będą, wolno jest powodowi i bez przyzwania wraz ze stroną przeciwną przed sądem stanąć, spór wytoczyć i w takowym się rozprawić.

W tym przypadku żądanie ma być zapisane w krótkości do protokółu rozprawy (§. 77).

Ustność i bezpośredniość.

§. 16.

Rozprawa sporna odbywa się ustnie przed sędzią wyrokującym.

Czytanie pisemnych wywodów nie jest dozwolone.

Jawność.

§. 17.

Rozprawa przed sędzią wyrokującym jest jawną; wszelako tylko osoby dorosłe mogą się jej przysłuchiwać. Jawność zostaje wyłączoną na zgodne domaganie się obu stron; z urzędu zaś wtedy, gdy zagraża porządkowi publicznemu lub dobrym obyczajom.

Postanowienie wyłączające jawność, ma być jawnie ogłoszone.

W razie wykluczenia jawności, każdej stronie wolno żądać dozwolenia wstępu, oprócz jej pełnomocnika, dla trzech osób jej zaufanie posiadających.

Karność.

§. 18.

Sędzia, przed którym się odbywa rozprawa sporna, czuwać będzie nad utrzymaniem porządku w izbie sądowej. Osoby przez niestosowne zachowanie się zakłócające rozprawę, po bezskutecznem ich napomnieniu i za poprzedniem zagrożeniem, mają być wydalone z izby sądowej.

Na tego, kto się dopuszcza większej nieprzyzwoitości, mianowicie obrazy sądu, strony lub jej pełnomocnika, świadka lub znawcy, może sędzia rozciągnąć grzywnę aż do 10 złotych lub karę aresztu do 24 godzin. Postanowienia te będą stronom ogłoszone, i są natychmiast wykonalne.

Sterownictwo rozprawy.

§. 19.

Rozprawę otwiera sędzia, kieruje nią i zamyka; on daje głos i może go odebrać każdemu, kto nie jest powolny jego zleceniom.

Ma obowiązek starać się o to, aby rozprawa wyczerpująco była wyświeconą, aby rozprawy nie przeciągały rozwlekłe gadaniny i nieprowadzące do celu rozprawy poboczne, i aby ta, jeśli być może, bez przerwy w jednym dniu się skończyła.

§. 20.

Sędzia wysłucha przedewszystkiem strony celem wyrozumienia, czego żądają, co oznajmiają względem zaszłości i jakie zakreślają dowody.

Zadając stosowne pytania, zmierzać będzie do tego, aby strony niejasne żądania wyjaśniły, niedostateczną opowieść przytoczonych zaszłości uzupełniły, środki dowodowe wskazały i aby w ogóle wszelkie potrzebne do ustalenia stanu rzeczy oznajmienia poczyniły.

Strony, prawa nieświadome, objaśnić należy o skutkach prawnych niezastosowania się do powyższego przepisu.

§. 21.

Jeśli się na posłuchaniu okaże, że jedna ze stron stawających nie jest mocną sama się prawować, albo jeśli za powoda lub pozwanego staje osoba, której prawo do zastępowania strony nie jest wykazane, sędzia odroczy z urzędu posłuchanie i zarządzi, co potrzeba tym końcem, aby postępowanie ustawowicie się odbyło.

Zarazem oznajmi się stronom, że ponowne odroczenie posłuchania z tej przyczyny bez przyzwolenia przeciwnika nie ma miejsca, owszem, że na odroczonem posłuchaniu postąpi się według przepisów prawa jeśli wada nie będzie usuniętą.

§. 22.

Jeśli strona niezdolną jest, co do sprawy spornej, zrozumiałe dać oświadczenie, albo sędzia postanowił ją wydalić z izby sądowej z powodu niestosownego zachowania się, wtenczas należy odroczyć posłuchanie, a stronie polecić, aby na ponownem posłuchaniu stawiła się przez uprzymiotnionego pełnomocnika, a jeśli wypada przez adwokata, gdyż inaczej byłaby uważana za niestającą.

§. 23.

Po wysłuchaniu stron sędzia będzie się starał strony do ugody nakłonić.

Doprowadzona do skutku ugoda albo wzmianka, że usiłowanie pojednania bezskutecznem pozostało, zamieszczone będą w protokóle rozprawy. Sporządzona ugoda będzie odczytana stronom i do podpisu przedłożona.

Jeśli strona nie może lub nie chce podpisać protokółu, uczyni się o tem wzmianka przy wyrażeniu przyczyny.

§. 24.

Jeżeli spór składa się z kilku roszczeń, może sędzia postanowić, że rozprawa, co do każdego w szczególności roszczenia, osobno toczyć się będzie.

Wolno sędziemu kilka sporów między temi samemi stronami wiszących, tudzież spory różnych powodów lub różnych pozwanych przeciw tej samej stronie przeciwnej, objąć jedną i tą samą rozprawą.

Wszelako jednym i tym samym wyrokiem tylko spory między temi samemi stronami rozstrzygać można.

§. 25.

Za przyzwoleniem pozwanego wolno zmienić skargę, mianowicie też i żądanie rozszerzyć, jeśli przez to właściwość sądu i zastosowanie postępowania spornostkowego nie zostają wyłączone. Poczytuje się, że jest przyzwolenie, gdy pozwany nie wnosząc zarzutu przeciw zmianie, odpowiada na zmienioną skargę.

Sędzia może dozwolić takowych zmian, nawet pomimo zarzutu przeciwnika, jeżeli nie zachodzi obawa, że zmiana pociągnie za sobą znaczne przewleczenie rozprawy.

Postanowienie w tej mierze będzie stronom ogłoszone.

Zmienione żądanie będzie zapisane do protokołu.

§. 26.

Każdej stronie wolno dla wyjaśnienia stanu rzeczy zadawać stronie przeciwnej pytania za pośrednictwem sędziego lub bezpośrednio, gdy ten na to pozwoli. Sędzia odrzuci pytania, które uważa za niestosowne.

§. 27.

W razie odroczenia posłuchania, sędzia, jeśli można, zaraz oznajmi stronom ustnie, kiedy nastąpi nowe posłuchanie. Nie potrzeba stron o tem na piśmie zawiadamiać.

Stronę, z której winy odroczenie nastąpiło, sędzia zaraz zobowiąże do zwrotu kosztów ztąd wynikłych, a to w ilości, którą, po wysłuchaniu przeciwnika, oznaczy.

Strona ta nie będzie mogła żądać zwrotu takowych kosztów nawet wtedy, gdy przeciwnik w sprawie głównej na zwrot kosztów skazanym zostanie.

§. 28.

Jeżeli na posłuchaniu naznaczonem jedna ze stron nie staje, a przeciwnik na odroczenie posłuchania nie zezwala, powieści przeciwnika o zaszłościach dotyczących przedmiotu skargi, o ile takowych powieści nie zbijają dowody sędziemu przedłożone, będą uważane za prawdziwe i na tej podstawie nastąpi wyrokowanie.

Na pisma, jakieby strona niestawająca nadesłała, żaden wzgląd mianym nie będzie.

§. 29.

Prośby usprawiedliwiające niestawiennictwo, wnoszone być winny ustnie lub na piśmie, a to w okresie dni ośmiu, który liczy się od dnia kiedy przeszkoda do stawienia się na posłuchaniu ustała.

Na posłuchaniu, które w skutek takiej prośby naznaczyć należy, w razie przychylenia się do prośby, przystąpi się zaraz do rozprawy w sprawie głównej, proszący zaś zostanie zobowiązanym do zwrócenia przeciwnikowi wszelkich kosztów, na jakie naraził go przez swoje niestawiennictwo.

Prośba, po ogłoszeniu wyroku wniesiona, nie wstrzymuje jego egzekucyi; wszakże gdyby stronie zagrażał niepowetowany uszczerbek, może sędzia na wniosek jej postanowić, że egzekucya nastąpi jedynie w celu zabezpieczenia.

Prośby oczywiście spóźnione z urzędu odrzucić należy.

§. 30.

Gdyby z rozprawy okazało się, że postępowanie spornostkowe nie ma miejsca, albo że zarzut niewłaściwości sądu (§. 48 normy juryzdykcyjnej) w skutek niebronienia się

uchylonym nie został, sędzia na uczyniony wniosek lub z urzędu, rozwiązem wstrzyma postępowanie.

Jeżeli przypadek powyższy nie zachodzi, rozprawa i zawyrokowanie tak co do zarzutów przeciw postępowaniu spornostkowemu lub właściwości sądu, jak co do innych przewód tamujących zarzutów, nastąpi w połączeniu ze sprawą główną.

III. Dowód.

Przeprowadzenie dowodów.

§. 31.

Dowody, które sędzia za stanowcze uważa, sam przeprowadzi w toku posłuchania.

Jeżeli zajdzie potrzeba, aby dowód nie na posłuchaniu rozprawowem albo przez inny sąd był przeprowadzony, zarządzi sędzia co wypada, a po nadejściu protokółów przeprowadzonego dowodu, rozprawa w dalszym ciągu toczyć się będzie. Przy tej sposobności należy oświadomić strony o osnowie protokółów. Gdyby się okazało, że protokóły przeprowadzonego dowodu są niedokładne, można zarządzić ich uzupełnienie.

Sędzia może odmówić przeprowadzenia dowodów, jeśli osiągnie przekonanie, że zakreślenie ich zmierza tylko do przewleczenia rozprawy.

§. 32.

Strony mogą być obecne przeprowadzeniu dowodu; mogą zadawać pytania świadkom i znawcom albo za pośrednictwem sędziego, albo same za jego zezwoleniem, jeśli sądzą, że się to przyczyni do wyjaśnienia rzeczy. Sędzia odrzuci pytania, które za niestosowne uważa.

Jeśli przeprowadzenie dowodu nastąpić ma gdzieindziej, niż na posłuchaniu rozprawowem, lub też przed sądem zawezwanym, zawiadomić należy strony o wyznaczonym na to czasie, byleby stąd nie wynikła zwłoka w przeprowadzeniu dowodu.

Do przeprowadzenia dowodu przystąpi się, chociażby żadna ze stron zawiadomionych nie stanęła.

Ocenienie dowodu.

§. 33.

Jeżeli ustawa niniejsza nie przepisuje inaczej, sędzia uwzględniając wynik całej rozprawy i przeprowadzonych dowodów, powinien według swego swobodnego przekonania osądzić, czy przytoczone zaszłości mają być uważane za prawdziwe lub nie.

W szczególności, osądzi w podobny sposób jak ma skutkować cofnięcie uznań lub przyznań.

Dowód pośredni.

§. 34.

Zaszłość może być dowodzoną i pośrednio także, a mianowicie przez wykazanie takich zaszłości, z których prawdziwość zaszłości udowodnić się mającej, podług zdrowego rozsądku wywnioskować się daje.

Jawnotność (notoryjność).

§. 35.

Nie potrzeba dowodzić zaszłości, które jako jawne wiadome są sądowi

Dowód przez dokumenta.

§. 36.

Przepisy ustawowe, przyznające dokumentowi moc zupełnego dowodu, wiążą sędziego i w postępowaniu spornostkowem.

Jak dalece jednak ta moc dowodna zwątloną została okolicznościami zaszłościowemi (faktycznemi) przeciw niej przytoczonemi lub dowodem przeciwnym, pozostawia się ocenieniu sędziego, według swobodnego przeświadczenia.

§. 37.

Strona przedłoży sędziemu dokumenta, na które się, w dowód swych powieści, powołuje.

Przedłożone dokumenta okaże sędzia stronie przeciwnej i wezwie ją, aby się względem nich oświadczyła.

Jeżeli strona złożyła tylko odpis dokumentu, można jej nakazać złożenie pierwotnika, a to na wniosek strony przeciwnej lub z urzędu. Ażali i jak dalece, pomimo niezastosowania się do tego polecenia, ma być daną wiara przedłożonemu odpisowi, rozstrzygnie sędzia według swego uznania, opartego na starannem ocenieniu przyczyn, dla których przedłożenie nie nastąpiło, jeżeli takowe przytoczono, tudzież innych okoliczności.

§. 38.

Jeśli strona dowodząca twierdzi, że przeciwnik posiada stanowczy pod względem dowodu dokument, sędzia poleci mu, aby takowy przedłożył, jeżeli ten nie zdoła przywieść dostatecznych przyczyn przeciw przedłożeniu takowego.

Jeśli przeciwnik zaprzecza posiadania dokumentu, sędzia, na uczyniony wniosek, w celu zbadania prawdziwości tego twierdzenia, tudzież wyśledzenia czy dokument, dla tego aby pozbawić takowego stronę dowodzącą, nie został umyślnie usunięty, lub niezdatnym do użycia uczyniony, może zarządzić przesłuchanie przeciwnika pod przysięgą, jako świadka, w którym to przypadku zastosowane będą przepisy §§. 54, 58—60, §. 61 ustęp 1 i §. 62 ustęp 1—3.

Jaki to wpływ mieć będzie na osądzenie danego przypadku, jeśli przeciwnik nie zastosował się do nakazu złożenia dokumentu, którego posiadanie przyznał, albo jeżeli odmawia zeznania pod przysięgą co do dokumentu, którego posiadanie zaprzecza, albo jeżeli z tego zeznania wypływa, że dokument umyślnie usunięty lub nieprzydatnym uczyniony został, a mianowicie, czy w tych razach twierdzenia dowodzącego co do osnowy dokumentu za udowodnione uważać należy, pozostawia się uznaniu sędziego, opartemu na troskliwem ocenieniu wszelkich okoliczności.

§. 39.

Jeżeli dokument stanowczy pod względem dowodu jest w przechowaniu władzy publicznej, sędzia zarządzi, co potrzeba w celu dostarczenia takowego.

Dowód przez świadków.

§. 40.

Jeśli sędzia uważa, że potrzeba przesłuchać świadków, na których się strona powołuje dla udowodnienia swoich twierdzeń, zarządzi ich przesłuchanie w toku rozprawy, a jeśli wypada, odroczy tym końcem posłuchanie.

§. 41.

Nie mogą być świadkami i jako tacy z urzędu będą wyłączeni:

1. Ci, którzy niezdolni są udzielić swoich spostrzeżeń albo w tym czasie, do którego ich zeznanie ma się odnosić, niezdolni byli do spostrzeżenia zaszłości udowodnić się mającej;

2. duchowni, pod względem tego co im oznajmiono na spowiedzi;

3. urzędnicy pospólni, gdy przez swoje zeznanie naruszyliby tajemnicę urzędową, do której zachowania są obowiązani, o ile od tego obowiązku nie są uwolnieni przez swoich przełożonych.

Przepisy ordynacyi sądowej, odnoszące się do świadków odrzucalnych i podejrzanych, nie mają zastosowania w postępowaniu spornostkowem; sędzia oceni starannie według swego swobodnego przeświadczenia, wszelkie okoliczności, mające wpływ na bezstronność świadka i wiarygodność jego zeznania.

§. 42.

Można odmówić zeznania:

1. Co do pytań, które są tego rodzaju, że odpowiedź na nie świadkowi, jego małżonkowi lub osobie, z którą on w linii prostej albo w linii pobocznej aż do drugiego stopnia jest spokrewniony lub spowinowacony lub przez adopcyą skojarzony, srom by uczyniła lub na niebezpieczeństwo dochodzenia sądowego w drodze karnej naraziła;

2. co do pytań, które są tego rodzaju, że odpowiedź na nie świadkowi albo jednej z osób pod liczbą 1. wymienionych, wyrządziłaby bezpośredni uszczerbek w prawach majątkowych. Jednakże, co do czynności prawnych, do których świadek jako taki był przybrany, i co do działań, które on, względem spornej czynności prawnej, jako prawozbywca, jako ręczyciel lub zastępca jednej ze stron, przedsiębrał był, świadectwo z tej przyczyny odmówionem być nie może;

3. co do zaszłości, o których świadek nie mógłby zeznawać bez pogwałcenia obowiązku milczenia, z jego powołania wypływającego, o ile od takowego nie został uwolniony.

§. 43.

Nie należy odbierać przysięgi od świadków, którzy za fałszywe świadectwo lub fałszywą przysięgę skazani byli, albo którzy w czasie przesłuchania swego nie mieli jeszcze 14 lat wieku skończonych.

Tacy świadkowie, jakoteż ci, których oprzysiężenia obie strony się zrzekły, będą wysłuchani bez oprzysiężenia.

§. 44.

W powszechności należy oprzysiądz świadka przed przesłuchaniem.

Jeśli potrzeba, sędzia przed oprzysiężeniem świadka, zada mu pytania, mające wpływ na ocenienie, ażali jego przesłuchanie lub oprzysiężenie ma miejsce.

Przepis, gwoli którego świadkowie poprzysiądz winni, że zeznań swych nikomu nie wyjawią, dopóki sąd takowych nie ogłosi, nie ma zastosowania w postępowaniu spornostkowem.

§. 45.

Dla objaśnienia się o stosunkach osobistych świadka i o okoliczności, czy tenże zdolny jest złożyć zeznania do wyświecenia stanu rzeczy posłużyć mogące, wolno sędziemu wypytać go pierwej.

Na podstawie takiego wypytania może sędzia, po wysłuchaniu stron, postanowić, że przesłuchanie świadka nie nastąpi, lub też może sobie zastrzedz, że co do odebrania od świadka przysięgi, dopiero po przesłuchaniu onego, postanowienie powezmie.

W tym ostatnim razie, przed przesłuchaniem świadka, należy go upomnieć o obowiązku zeznania prawdy, o skutkach fałszywego zeznania podług prawa karnego i o znaczeniu zastrzeżonej przysięgi.

§. 46.

Przy przesłuchaniu, sędzia, bądź z urzędu, bądź na wniosek stron (§. 32), zadawać będzie świadkom stosowne pytania co do tych zaszłości, których dowód, przez ich zeznania, ma być ustanowiony.

Jeśli przesłuchanie ma być uskutecznione przez sędziego zawezwanego, wówczas w odezwie wezwawczej wyrazić należy zaszłości, których świadek pod przysięgą lub bez przysięgi zeznawać ma.

Sędzia wzywający może, i po nadejściu niezaprzysiężonych zeznań świadka, zarządzić dodatkowe takowych zaprzysiężenie.

§. 47.

Świadkowie, których zeznania są sprzeczne, mogą być, bądź na uczyniony wniosek, bądź z urzędu, stawieni sobie do oczu.

§. 48.

Zeznania świadków na posłuchaniu rozprawowem przesłuchanych, będą w streszczeniu wciągnięte do protokółu rozprawy.

Wciągnięte streszczenie należy świadkom odczytać.

W protokóle nadmieni się czy świadek przed lub po przesłuchaniu przysięgę wykonał, lub też, czy jego oprzysiężenie nie nastąpiło.

Dowód przez znawców.

§. 49.

Jeśli przeprowadzenie dowodu przez znawców okaże się potrzebnem, sędzia ustanowi jednego lub więcej, zaraz po przesłuchaniu stron, co do ich liczby i osób.

W powszechności dostatecznem jest ustanowienie jednego znawcy.

Jeżeli dane zdanie jest niedostateczne, można zarządzić ponowne danie zdania przez tych samych lub przez innych znawców.

§. 50.

Uwolnienia od obowiązku znawcy żądać można z tych samych przyczyn, jakie upoważniają świadka do uchylenia się od zeznawania.

Oprzysiężenie znawców nie jest potrzebne, gdy obie strony takowego się zrzekają.

Co do reszty, §§. 46—48 znajdują zastosowanie podług ducha ustawy do przesłuchania znawców.

Dowód przez porównanie pism.

§. 51.

Porównanie pism ręcznych sędzia zwykle sam przedsiębrać powinien. Gdyby miał w tej mierze jakie wątpliwości, może zasięgnąć zdania znawców.

Jeśli niema pism do porównania, można polecić tej stronie, względem której pisma ręcznego dowód prawdziwości ma być ustanowiony, aby słowa, jej przez sędziego wskazane, w obec tegoż napisała.

Takowe napisanie dołączone będzie do protokółu rozprawy.

Jaki to wpływ na ustanowienie dowodu mieć ma, gdy strona takiego polecenia sędziowskiego nie usłucha, lub oczywiście odmiennem od swego pismem pisze, pozostawia się ocenieniu sędziego.

Oględziny.

§. 52.

Dla wyjaśnienia rzeczy, sędzia może na wniosek lub z urzędu zarządzić oględziny; jeśli potrzeba, z przybraniem jednego lub więcej znawców. Jeśli chodzi o obejrzenie przedmiotu, który, według twierdzenia dowodzącej strony, jest w posiadaniu przeciwnika lub w zachowaniu władzy publicznej, należy zastosować się do §§. 38 i 39.

Wynik oględzin będzie w krótkości zapisany do protokółu rozprawy, a jeśli oględziny nie są przedsiębrane na posłuchaniu rozprawowem, w osobnym protokóle; zapisany wynik ma być stronom odczytany.

Dowód przez wysłuchanie stron jako świadków.

§. 53.

Zaszłości sporne pod względem orzeczenia stanowcze, mogą być dowodzone przez wysłuchanie pod przysięgą stron jako świadków.

Dowód ten zarządzony będzie na wniosek lub z urzędu, jeżeli dowód nie zostanie osiągniony przez inne środki dowodowe, od stron zakreślone.

§. 54.

Nie będą przesłuchane strony, których przesłuchaniu lub oprzysiężeniu jest na przeszkodzie jedna z przyczyn wyłączających §fu 41, liczba 1 do 3 albo §fu 43 ustęp 1.

§. 55.

Strona mająca obowiązek udowodnić zaszłość sporną, będzie, w powszechności, naprzód jako świadek przesłuchaną.

Atoli sędzia może postanowić, że naprzód przeciwnik będzie przesłuchany, jeżeli strony zgodnie się tego domagają, albo się skądinąd okazuje, że to posłuży do wykrycia prawdy.

§. 56.

Każdej stronie wolno żądać, aby po przesłuchaniu przeciwnika i ją także jako świadka przesłuchano.

Ale i sędziemu wolno z urzędu zarządzić przesłuchanie przeciwnika, jeśli druga strona uchyliła się od zeznawania, albo jeżeli uważa, że z jej zeznania nie wypłynie dostateczna pewność, co do zaszłości dowodzić się mającej.

§. 57.

W tych przypadkach, kiedy przesłuchanie strony do dowodu obowiązanej podług przepisów §. 54 nie ma miejsca, albo wykluczonem jest dla tego, że sędzia przekonał się, iż ta strona o zaszłości spornej nic wiedzieć nie może, sędzia rozważywszy troskliwie wszelkie okoliczności, osądzi, ażali dowód przez przesłuchanie stron, jako świadków całkiem wykluczyć lub stronę przeciwną jako świadka do zeznawania zobowiązać wypada.

§. 58.

Jeżeli zeznanie, złożone przez stronę jako świadka, jest fałszywe, uważać się ma jako fałszywe świadectwo przed sądem złożone.

Przepisy prawa karnego o zaofiarowaniu fałszywej przysięgi lub świadectwa, nie stosują się do oznajmień lub zeznań strony, które poprzedziły jej przesłuchanie jako świadka.

§. 59.

Jeśli sędzia zarządza przesłuchanie strony jako świadka, postanowienie to ogłosi.

Jeśli strona nie jest osobiście obecną, zarządzonem będzie jej przyzwanie z wyrażeniem zaszłości, względem której przesłuchanie ma nastąpić.

Jeśli stawienie się strony, z powodu większej odległości miejsca jej pobytu, z osobliwemi trudnościami jest połączone, zawezwać należy sąd miejsca pobytu o jej wysłuchanie.

§. 60.

Przed przesłuchaniem strony jako świadka należy jej oznajmić wyraźnie przy zwróceniu uwagi na skutki prawa karnego (§. 58), że teraz już jako świadek ma zeznawać.

Wszelako przed tą zapowiedzią może sędzia, dla wyjaśnienia stanu rzeczy, przedsięwziąść przedwstępne wypytanie, w którym to razie i przepisy §. 26 zastosowanie znajdują.

§. 61.

Przed przesłuchaniem strony, należy od niej odebrać przysięgę.

Jeżeli sędzia po nastąpionem przesłuchaniu jednej strony pod przysięgą, stosownie do §. 56 postanowi przesłuchanie przeciwnika jako świadka, może zastrzedz sobie, że co do jego oprzysiężenia poweźmie postanowienie po nastąpionem przesłuchaniu, a następnie może nie odbierać przysięgi, jeżeli złożone zeznanie okazuje się być zupełnie nieprawdopodobnem.

§. 62.

Użycie środków przymusowych dla znaglenia strony do stawienia się przed sądem w przymiocie świadka lub do złożenia zeznań, nie ma miejsca.

Przyczyny wyrażone w §. 42 liczby 2 i 3, nie usprawiedliwiają odmówienia zeznań przez stronę w przymiocie świadka przesłuchać się mającą.

Co do reszty, idą w zastosowanie przepisy o przesłuchaniu świadków.

Jaki to wpływ wywiera na ustanowienie dowodu, gdy strona bez dostatecznej przyczyny uchyla się od przesłuchania pod przysięgą lub od odpowiadania na szczególne pytania, albo gdy strona przyzwana w celu przesłuchania nie staje, oceni sędzia przy starannem rozważeniu wszelkich okoliczności.

§. 63.

Jeśli nie podpada wątpliwości, że strona ma prawo do odszkodzenia, albo że się jej co innego należy, atoli dowód spornej ilości odszkodzenia lub należytości albo wcale nie da się osiągnąć albo tylko z niestosunkowemi trudnościami, wówczas sędzia może tę ilość ustanowić podług słuszności, nawet z pominięciem dowodu, jakiby strona zakreśliła, jeśli wypada, po przesłuchaniu stron jako świadków na okoliczności stanowcze w oznaczeniu ilości.

§. 64.

Jeśli spór prowadzi ustawowity zastępca oddanego w pieczę, pozostawia się uznaniu sędziego, czy zarządzić przesłuchanie zastępcy lub oddanego w pieczę albo obu jako świadków.

W sporach masy majątkowej zastępca tejże będzie uważany za stronę pod względem dowodu przez wysłuchanie stron jako świadków. Wszelako w sporach masy upadłościowej, może sędzia zarządzić przesłuchanie zawiadowcy masy albo spólnego dłużnika albo obu.

Jeśli stroną w przewodzie jest gmina, związek, stowarzyszenie, spółka lub inna tego rodzaju osoba ogółowa, nie stosują się do niej przepisy §§. 53 do 63. Dowodzenie przez zastępców takiej osoby ogółowej, podobnie jak dowodzenie przez zeznania innych jej członków lub urzędników, nie może nastąpić, tylko podług przepisów o dowodzie przez świadków.

Prawo zastępców takiej osoby ogółowej uchylenia się od zeznawania jako świadek z przyczyny w §. 42, liczb. 2 przywiedzionej, nie podlega wyrażonemu tamże ograniczeniu; wszelako sędzia rozważywszy troskliwie wszelkie okoliczności, oceni jaki wpływ takie uchylenie się wywiera na rozstrzygnięcie sprawy.

Przepisy zawarte w powyższym ustępie 3 niniejszego paragrafu, odnoszą się także i do pełnomocników przewodowych, jeśli dowód ma wynikać z przesłuchania tychże.

§. 65.

Przepisy o dowodzie przez przysięgę główną, przez przysięgę uzupełniającą i szacunkową nie mają zastosowania w postępowaniu spornostkowem.

Wszelako zawieranie ugód, mocą których wynik sprawy czyni się zawisłym od złożenia przysięgi za zobopólnem porozumieniem się ustanowionej, nie jest wykluczone.

IV. Zamknięcie rozprawy.

§. 66.

Jeżeli sędzia uważa, że spór, w skutek oświadczeń stron i przeprowadzonych dowodów, jest do osądzenia przygotowany, oznajmi zamknięcie rozprawy.

Gdyby jednak do wydania wyroku okazało się potrzebnem uzupełnienie, mocen będzie zarządzić otwarcie rozprawy nanowo.

§. 67.

Rozprawa, aż do ogłoszenia jej zamknięcia, uważa się jako jedna całość; wszystko, co dotąd wniesiono, poczytuje się za wniesione na czasie.

Przy wyrokowaniu na to tylko wzgląd mieć można, co w toku rozprawy wniesione było.

§. 68.

Jeśli zaczętej rozprawy nie można skończyć w jednym dniu, sędzia na późniejszem posłuchaniu, o ile można, w krótkości wyłuszczy ustnie streszczone wyniki poprzedniej rozprawy ustnej, które ma jeszcze w świeżej pamięci, a które, w razie potrzeby, stwierdzą mu własnoręczne, dla ulżenia pamięci robione zapiski, odnoszące się do skargi, do papierów dowodowych, dla złożenia do akt przyniesionych i protokólarnych poświadczeń, wezwie strony, aby się w tej mierze oświadczyły, na tej drodze próżnie wypełni lub wątpliwości usunie i z tak ustalonemi wynikami przerwanej rozprawy, dalszy ciąg tejże zwiąże.

V. Postanowienia.

§. 69.

Postanowienia przez sędziego w toku postępowania powzięte i ogłoszone, tylko wtedy stronom, które rozprawie były obecne przez rozwiąz wygotowany na piśmie doręczone będą,

jeżeli stronie służy prawo do założenia rekursu od postanowienia albo do prowadzenia zaraz egzekucyi na mocy rozwiązu.

W tych przypadkach, a nadto we wszystkich tych razach, gdzie tego sterownictwo rozprawy wymaga, doręczy się pisemny wygotów stronom, które przy ogłoszeniu nie były obecne.

Jeśli doręczenie wygotowu pisemnego nie powinno mieć miejsca, ogłoszenie ustne ma takie same skutki jak doręczenie.

VI. Wyrok.

§. 70.

Ten tylko sędzia może wyrokować, który osobiście rozprawie spornej przewodniczył.

Jeżeli przed zawyrokowaniem zmiana w osobie sędziego zajść musi, sędzia nowo przychodzący, odbędzie na nowo rozprawę ustną, robiąc użytek ze skargi, z papierów dowodowych do akt przyniesionych i z poświadczeń protokólarnych.

§. 71.

Zawyrokowanie i ustne ogłoszenie wyroku nastąpi zaraz po zamknięciu ustnej rozprawy. Z nader ważnych tylko przyczyn, może sędzia do ogłoszenia wyroku naznaczyć osobne posłuchanie, jednak na dzień najdalej za tydzień nadchodzący i zaraz stronom oznajmiony.

Wyrok będzie ogłoszony wraz z pobudkami orzeczenia. Jeśli ogłoszenie następuje zaraz po zamknięciu ustnej rozprawy, sędzia może się ograniczyć na oznajmieniu głównych orzeczenia pobudek.

§. 72.

W każdym razie wyrok z pobudkami ułożony na piśmie, najdalej w ośmiu dniach po zamknięciu rozprawy, ma być dołączony do protokółu tejże.

Na wstępie wyroku wymienione będzie nazwisko sędziego wyrokującego.

Pobudki orzeczenia zawierać będą zwięzłe wyłuszczenie stanu rzeczy.

§. 73.

Jeżeli przy ogłoszeniu wyroku obie strony były obecne, doręczenie jego wygotowu na piśmie nastąpi tylko na żądanie strony.

W innych zaś przypadkach, wygotów pisemny obu stronom z urzędu doręczony będzie.

§. 74.

Wyrok obejmować ma skazanie strony spór przegrywającej na zwrot kosztów, jakie przeciwnik z powodu sporu poniósł.

Jeżeli każda strona po części spór wygrywa, a po części przegrywa, koszta mają być stosunkowo rozdzielone lub na wzajem zniesione. Można jednak nałożyć jednej stronie zwrot kosztów w całości, jeśli przeciwnik przegrywa spór tylko w nieznacznej części, której dochodzenie osobnych kosztów za sobą nie pociągnęło.

§. 75.

Okres do wypełnienia wyrokiem nałożonego obowiązku ma być oznaczony na dni ośm, nawet w sprawach handlowych; jeżeli jednak chodzi o wykonanie jakiej roboty lub czynności, na czas do okoliczności zastosowany.

Jeżeli obie strony obecne były przy ogłoszeniu wyroku, okres ten zaczyna się nazajutrz po ogłoszeniu, w innych zaś razach od dnia po doręczeniu wygotowu pisemnego.

§. 76.

Jeżeli z kilku roszczeń w tej samej skardze postawionych, niektóre są już do osądzenia przygotowane, co do innych zaś potrzeba odroczyć posłuchanie do dalszej rozprawy, sędzia może zaraz zamknąć rozprawę co do roszczeń do osądzenia gotowych, zawyrokować i wyrok ogłosić; wszelako, jeżeli nie jest w możności orzec zarazem co do przynależytości, lub kosztów sądowych, na owe roszczenia przypadających, wyraźnie w wyroku wyrzecze o ile orzeczenie co do takowych do dalszego wyroku zawiesza.

Podobnież może sędzia przystąpić zaraz do zamknięcia rozprawy, zawyrokowania i ogłoszenia wyroku, i co do części tego samego roszczenia, gdy ta część w skutek wyraźnego uznania długu przez przeciwnika, sporną być przestaje.

Każdy z wyroków w tej samej sprawie spornej przez sędziego wydanych, uważa się we względzie środków prawnych i egzekucyi, jako samoistny wyrok.

VII. Protokół rozprawy.

§. 77.

Protokół ustnej rozprawy spisuje trzymający pióro.

Protokół ten zawierać będzie:

1. Wymienienie sądu, nazwiska sędziego i trzymającego pióro, czas i miejsce rozprawy oraz wzmiankę, czy rozprawa toczyła się jawnie lub też z wyłączeniem jawności w myśl §. 17;

2. nazwiska stron i ich pełnomocników, oraz krótkie wyrażenie przedmiotu spornego;

3. wymienienie osób, które jako strony lub jako ich zastępcy na posłuchaniu stanęły;

4. zapiski w §§. 9, 15, 23, 25, 48, 50, 52 i 62 przepisane;

5. postanowienia przez sędziego w toku rozprawy powzięte i ogłoszone;

6. czas zamknięcia rozprawy i ogłoszenia wyroku oraz wzmiankę, czy przy tem obie strony były obecne lub nie;

7. jeżeli rozprawa w sprawie spornej toczy się według postępowania spornostkowego na mocy zgodzenia się stron (§. 5), powołanie się na tę umowę.

Oprócz tego, jeśli zaczęta rozprawa nie może być w jednym dniu ukończona bądź na uczyniony wniosek, bądź z urzędu według uznania sędziego, stwierdzić należy w protokóle rozprawy w streszczeniu przez sędziego postanowionem, oświadczenia stron, zawierające ograniczenie lub zmianę żądania albo wyraźne uznanie długu lub części onego, następnie wyraźne zaprzeczenie przez pozwanego twierdzeń skardze za podstawę służących.

Protokół ten wolno stronom każdego czasu przezierać.

Strony, świadkowie lub znawcy nie podpisują protokółu rozprawy; przeczytanie zaś takowego ma tylko miejsce w przypadkach wyraźnie ustawą niniejszą wskazanych, albo gdy sędzia uzna to za potrzebne.

VIII. Środki prawne.

Zaskarżenie nieważności.

§. 78.

Wyroki zapadłe w postępowaniu spornostkowem nie mogą być zaskarżane, tylko przez środek prawny zaskarżenia nieważności, a to dla jednej z przyczyn następujących:

1. że postępowanie spornostkowe podług przepisów niniejszej ustawy nie powinno było mieć miejsca;
2. że wyrok wydany został przez sąd niewłaściwy (§. 1 do 7);
3. że go wydał sędzia niepowołany (§. 8) do sądzenia w postępowaniu spornostkowem, albo który nie całej rozprawie spornej przewodniczył (§. 70), albo stosownie do ustaw obowiązujących, obowiązany był z powodu stronności wstrzymać się w sprawie spornej od działań urzędu sędziowskiego;
4. że wyłączono jawność w sposób nieusprawiedliwiony;
5. że rozprawiała się osoba, która nie miała do tego ani zdolności prawnej ani upoważnienia;
6. że przez krok nieprawny odjęto stronie możność rozprawienia się przed sądem;
7. że w istocie sprawy wyrokowano nad żądanie.

§. 79.

Zaskarżenie nieważności powinno być wniesione do sędziego pierwszej instancyi, w okresie dni ośmiu, który nie może być odroczonym, a to ustnie lub na piśmie. W ostatnim razie ma być podpisane przez adwokata.

Okres zaczyna się nazajutrz po doręczeniu pisemnego wygotowu wyroku, jeżeli zaś takowe doręczenie nie powinno było być zarządzone z urzędu, nazajutrz po ustnem ogłoszeniu wyroku.

W ostatnim przypadku, jeżeli strona prosiła w ciągu ośmiudniowego okresu o wygotowanie wyroku, nie będzie się liczył czas od dnia tej prośby aż do dnia doręczenia z dodaniem obu tych dni.

§. 80.

Sędzia pierwszej instancyi przedstawi sądowi krajowemu wyższemu, przy stosownym raporcie, wniesione zaskarżenie nieważności wraz z aktami przewodu i protokółem rozprawy.

Nie jest on mocen odrzucić zaskarzeń nieważności, chociażby te zapóźno wniesione były.

§. 81.

Jeśli sąd wyższy uzna, że zaskarzenie nieważności w czasie właściwym wniesione zostało i że jest upodstawnione, zniesie wyrok i w miarę przypadku wyda potrzebne nakazy tym końcem, aby postępowanie ustawowite przed sędzią właściwym zarządzone było.

Jeśli jest powód do delegowania innego sędziego, delegowanie nastąpi równocześnie.

Zanim sąd wyższy przystąpi do orzeczenia co do przedstawionych nieważności, może zarządzić dochodzenia i nakazać poprawienie przy ustanowieniu okresu do ponownego przedłożenia, a to nawet wtenczas, gdyby zaskarżenie nieważności wadliwe było pod względem formalności zewnętrznych.

Przeciw rozstrzygowi sądu wyższego, żaden środek prawny nie ma miejsca.

§. 82.

Wniesienie zaskarzenia nieważności nie wstrzymuje egzekucyi wyroku.

Wszelako w razie gdyby stronie zagrażał trudny do powetowania uszczerbek, na uczyniony wniosek tak sędzia pierwszej instancyi jak sąd wyższy może postanowić, że tylko egzekucya zabezpieczająca ma miejsce.

§. 83.

O sprostowanie omyłek pisarskich w wygotowie wyroku dopraszać się należy u sędziego, który wyrok wydał. Na tę prośbę sędzia po wysłuchaniu obu stron i po zażądaniu wszystkich udzielonych wygotowów wyroku, uskuteczni potrzebne sprostowanie.

Rekurs.

§. 84.

Od postanowień, odmawiających zarządzić postępowanie spornostkowe albo przerywających zarządzone, tudzież od rozwiązów, nieprzychylających się do prośby o uznanie niestawiennictwa za usprawiedliwione albo o przywrócenie do poprzedniego stanu przeciw upłynionemu okresowi do wyniesienia środka prawnego, można założyć rekurs w nieodraczalnym okresie dni ośmiu u sędziego pierwszej instancyi ustnie lub na piśmie.

Rekursy pisemne mają być podpisane przez adwokata.

§. 85.

Wszystkie inne rozwiązy przez sędziego w postępowaniu spornostkowem wydane, powzięte postanowienia i poczynione zarządzenia nie mogą być w drodze rekursu zaskarżane; wszelako sędzia na przełożenie stron interesowanych lub z urzędu może zmienić takie postanowienia i zarządzenia z wyjątkiem postanowienia w §. 27, ustęp 2 omówionego.

Przywrócenie do stanu poprzedniego.

§. 86.

Rozprawa w przedmiocie przywrócenia do poprzedniego stanu z powodu znalezienia nowych środków dowodowych, będzie połączona z rozprawą w sprawie głównej i co do obu nastąpi orzeczenie w tym samym wyroku. W skardze o przywrócenie postawić trzeba zarazem żądanie będące przedmiotem sprawy głównej.

Przywrócenie do poprzedniego stanu może być także żądane w celu przeprowadzenia takich dowodów, których przeprowadzenia sędzia w ślad §. 31, ustęp 3 odmówił, byleby strona wykazać zdołała, że przypuszczenie, na którem się odmówienie opiera, jest niewłaściwe.

Przywrócenie do stanu poprzedniego z przyczyny złej obrony nie ma miejsca.

IX. Egzekucya.

§. 87.

W postępowaniu egzekucyjnem idą w zastosowanie przepisy ustawy o postępowaniu sumarycznem. Jeśli wyrok ogłoszony został w obecności obu stron, nie potrzeba dołączać wygotowu wyroku do prośby o egzekucyą.

X. Przepisy końcowe.

§. 88.

O ile w ustawie niniejszej nie dostaje szczególnych przepisów, zachować należy ogólne przepisy o postępowaniu sądowem w sprawach spornych. Jednakowoż przepisy o dostarczeniu bezpieczeństwa dla kosztów sporu, nie mają zastosowania w postępowaniu spornostkowem.

§. 89.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem 1 października 1873.

Nie stosuje się ona do sporów wiszących. Wolno atoli stronom za zobopólną zgodą, i jeżeli spór podlega postępowaniu spornostkowemu, odstąpić od dotychczasowej rozprawy przewodowej i żądać zarządzenia postępowania spornostkowego, a jeśli wypadnie, odstąpienia sprawy właściwemu sędziemu spornostkowemu.

§. 90.

Wykonanie tej ustawy poruczone jest ministrowi sprawiedliwości.

Wiedeń, dnia 27 kwietnia 1873.

Franciszek Józef r. w.

Auersperg r. w. **Glaser** r. w.

67.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 1873,

o postępowaniu wzywowem.

(Obowiązująca we wszystkich królestwach i krajach, zastępowanych w radzie państwa, z wyjątkiem królestwa Galicyi i Lodomeryi z księstwami Oświecimskiem i Zatorskiem oraz Wielkiem księstwem Krakowskiem, księstwa Bukowińskiego tudzież królestwa Dalmacyi.)

Za zgodą obu izb rady państwa postanowiłem i stanowię co następuje:

§. 1.

W celu ściągnięcia należytości w pieniądzach lub innych rzeczach zastępowalnych, może wierzyciel żądać, w drodze postępowania wzywowego, wydania warunkowego nakazu zapłaty przeciw dłużnikowi osobistemu jeżeli żądana ilość lub wartość przedmiotu spornego bez doliczenia odsetek i przynależytości nie przenosi sumy 200 złotych wal. austr.

Należytości, które w ogóle lub na teraz w sądach dochodzone być nie mogą tudzież należytości wekslowe nie są przedmiotem postępowania wzywowego.

§. 2.

Do wydawania warunkowego nakazu zapłaty powołane są wyłącznie sądy powiatowe, odnośnie zaś sądy powiatowe miejskie delegowane.

Właściwym jest ten sąd powiatowy, w którego obrębie dłużnik ma zwyczajne zamieszkanie.

§. 3.

Przeciw osobom, których pobyt jest niewiadomy lub którym doręczenie nastąpić by musiało za obrębem tego trybunału, w którym sąd powiatowy właściwy do wydania nakazu zapłaty ma swoję siedzibę, tudzież przeciw osobom, które podlegają sądztwu najwyższego marszałkowstwa nadwornego, nie może być wydany warunkowy nakaz zapłaty.

§. 4.

Prośba o wydanie warunkowego nakazu zapłaty może być wniesiona ustnie lub na piśmie.

Wierzyciel wyrazi w niej:

1. swoje i dłużnika nazwisko, stan lub sposób zarobkowania i miejsce zamieszkania;

2. ilość należytości i prawną zasadę tejże, a jeśli należytość składa się z kilku pozycyj, ilość każdej poszczególnej pozycyi i prawną jej zasadę.

Jeśli przedmiotem należytości nie są pieniądze ale inne rzeczy zastępowalne, wierzyciel wyrazi w prośbie sumę, którą natomiast przyjąć jest gotów.

Z powodu kilku roszczeń tego samego wierzyciela do tego samego dłużnika, chociażby te niezostawały ze sobą ani w zaszłościowym ani prawnym związku, można żądać wydania nakazu w tej samej prośbie, byleby te należytości razem wzięte nie przenosiły sumy w §. 1 oznaczonej.

§. 5.

Prośba będzie załatwiona bez wysłuchania dłużnika.

Należy ją odrzucić jeśli nie odpowiada przepisom §§. 1 do 4, lub jeśli się okazuje z twierdzeń proszącego że roszczenie w ogóle lub na teraz miejsca nie ma, lub że takowe zależy jeszcze od wzajemnego świadczenia.

Przeciw wydaniu nakazu zapłaty nie służy żaden środek prawny, przeciw odmówieniu zaś wolno rekurować w ciągu dni ośmiu.

§. 6.

Nakaz zapłaty zawierać będzie:

1. napis: Nakaz zapłaty;

2. wzmianki wyrażone w §. 4, liczb. 1 i 2;

3. polecenie dłużnikowi aby w 14 dniach po doręczeniu nakazu zapłaty, unikając ekzekucyi, należytość wraz z żądanemi odsetkami tudzież koszta nakazu zapłaty, jeśli zwrotu tychże w prośbie żądano, w ilości przez sędziego oznaczonej uiścił albo przeciw nakazowi zapłaty sprzeciw założył;

4. wzmiankę że nakazowi zapłaty tylko wyniesienie sprzeciwu moc odjąć może.

Jeśli o wydanie nakazu zapłaty proszono z powodu kilku należytości w poszczególnych kwotach wyrażonych lub co do wartości oznaczonych, wówczas zapłacenie należytości poszczególnie polecić należy.

Jeżeli przedmiotem należytości nie są pieniądze lecz inne rzeczy zastępowalne, dozwoli się dłużnikowi w nakazie zapłaty, zamiast żądanych rzeczy, uiścić w pieniądzach sumę w prośbie wyrażoną.

§. 7.

Nakaz zapłaty doręczy się dłużnikowi, jeśli zaś jest wystósowany przeciw kilku dłużnikom, każdemu z nich do rąk własnych i wierzycielowi.

Doręczenie dłużnikowi przez pocztę nie jest dozwolone.

§. 8.

Do wyniesienia sprzeciwu wystarcza oświadczenie dłużnika, złożone w sądzie ustnie lub na piśmie, że przeciwko nakazowi zapłaty zakłada sprzeciw. Przytoczenie przyczyn nie jest potrzebne.

§. 9.

Jeśli dłużnik we właściwym czasie wyniósł sprzeciw, nakaz zapłaty traci moc swoję. Tak sam obędzie i w przypadku, gdy sprzeciw wymierzony jest tylko przeciwko części należytości albo gdy przeciwko nakazowi zapłaty z powodu tego samego roszczenia do kilku dłużników wydanemu, tylko jeden dłużnik sprzeciw wynosi.

Wszelako jeżeli nakazem zapłaty uiszczenie kilku należytości wyrażonych w poszczególnych ilościach pieniężnych poszczególnie polecono, a sprzeciw wyraźnie tylko przeciw tej lub owej należytości wyniesiony został, nakaz zapłaty co do innych i co do nałożonych kosztów pozostaje w swej mocy.

§. 10.

O wyniesionym we właściwym czasie sprzeciwie tak wierzyciel jak dłużnik będą zawiadomieni.

Sprzeciw zapóźno wyniesiony będzie odrzucony przy nadmienieniu o upłynionym już okresie; nie potrzeba zawiadamiać o tem wierzyciela.

§. 11.

Jeżeli przeciwko warunkowemu nakazowi zapłaty sprzeciw we właściwym czasie wyniesiony został, koszta wydania takowego nakazu poniesie wierzyciel, a do tego nałożony mu będzie zwrót kosztów sprzeciwu w ilości przez sędziego oznaczyć się winnej, jeżeli dłużnik takowego się domaga.

Jeżeli w skutek sprzeciwu skarga wyniesioną zostaje, wyrokować się będzie co do żądanych kosztów postępowania wzywowego, jako co do części kosztów sporu.

§. 12.

Od rozwiązów, odrzucających sprzeciw lub nakładających wierzycielowi zwrót kosztów sprzeciwu, można założyć rekurs w okresie dni ośmiu.

§. 13.

Prośba o wydanie nakazu zapłaty sprawia ten sam skutek co skarga tak pod względem wiszenia sporu w sądzie jak i przerwania przedawnienia; wszelako nie ma wpływu na oznaczenie sądu właściwego dla skargi wzajemnej i sporów związkowych.

Jeżeli nakaz zapłaty utraca moc swoją w skutek założonego sprzeciwu, przedawnienie uważa się za wstrzymane aż do wyniesienia sprzeciwu.

§. 14.

Przywrócenie do poprzedniego stanu z powodu bezwinnego opuszczenia okresu do sprzeciwu żądane będzie w ciągu dni ośmiu, od czasu kiedy dłużnik dowiedział się o opuszczeniu a przeszkoda ustała. Dozwolenie przywrócenia ma ten sam skutek co sprzeciw i nie będzie potrzeba ponownie go wynosić.

Jeśli dłużnik dopraszał się o przywrócenie do poprzedniego stanu, aż do odrzucenia tej prośby, egzekucya nie może być przeciw niemu prowadzoną tylko w celu zabezpieczenia.

§. 15.

Jeżeli dłużnik ani zapłaty nie uiścił ani też sprzeciwu we właściwym czasie nie założył, na żądanie wierzyciela dozwoloną będzie egzekucya na podstawie nakazu zapłaty.

Jeżeli nakaz zapłaty wydano co do należytości, których przedmiotem nie są pieniądze ale inne rzeczy zastępowalne, dłużnik może każdej chwili uwolnić się od egzekucyi prowadzonej w celu wymożenia tych rzeczy, płacąc ilość pieniężną wyrażoną w nakazie zapłaty, wraz z przynależytościami.

§. 16.

Jeżeli wierzyciel przed upływem sześciu miesięcy pod doręczeniu nakazu zapłaty dłużnikowi, nieżądał przeciw niemu egzekucyi, nakaz zapłaty co do tego dłużnika, utraca moc swoją atoli bez uszczerbku przerwy przedawnienia, zaszłej podług §. 13, ustęp 1.

§. 17.

Podania na piśmie o wydanie nakazu zapłaty lub obejmujące założenie sprzeciwu, będą wnoszone w jednym okazie i w sądzie zachowane.

Nakazy zapłaty tudzież wygotowy, do zawiadomienia wierzyciela i dłużnika o sprzeciwie potrzebne, będą z urzędu ułożone; nie potrzeba dołączać w tym celu treści podań (rubrów).

Udzielanie stronie przeciwnej odpisu protokołów, do których wniesiono prośbę o wydanie nakazu zapłaty albo założenie sprzeciwu; nie ma miejsca.

Osoby, zakładające sprzeciw w imieniu dłużnika nie są obowiązane wykazywać się pełnomocnictwem do tego działania. Wszelako jeśli nie złożono pełnomocnictwa, doręczenie załatwienia sądowego nastąpi do rąk samego mocodawcy.

§. 18.

Przepisy ustawy o postępowaniu sumarycznem będą zachowane w postępowaniu wzywowem, tudzież w egzekucyi z nakazu zapłaty, wyjąwszy gdy ustawa niniejsza co innego przepisuje.

Zarządzenie postępowania wzywowego nic nie zmienia pod względem właściwości sądu dla później wynieść się mającej skargi.

§. 19.

I w skardze wyniesionej o zapłatę należytości, może wierzyciel żądać nakazu zapłaty, byleby ten sam sąd był właściwym tak dla skargi jak dla wydania nakazu zapłaty.

W tym razie wyda sąd nakaz zapłaty w rozwiązie na skardze napisanym z tym dodatkiem, że w razie sprzeciwu, nastąpi dalsze postępowanie w przedmiocie skargi. Odpis skargi przez powoda podać się mający, będzie zachowany.

Jeżeli pozwany sprzeciw zakłada przeciwko nakazowi zapłaty, sąd naznaczy posłuchanie do rosprawy w przedmiocie skargi a to według postępowania, jakie ustawa wskazuje, i na takowe posłuchanie obie strony w rozwiązie sprzeciw załatwiającym, zawezwane będą.

Jeśli sąd uważa że żądanie wydania nakazu zapłaty nie ma miejsca, odrzucając takowe naznaczy zaraz posłuchanie do ustawowitego w przedmiocie skargi postępowania.

W przypadkach tego paragrafu, wniesienie skargi stanowi o wiszeniu sporu w sądzie i o przerwie przedawnienia.

§. 20.

W tych miastach, gdzie jest osobny sąd spornostkowo-handlowy, ze skargą przed ten sąd wyniesioną można połączyć żądanie o wydanie nakazu zapłaty. Sąd spornostkowy postąpi w tej mierze podług przepisów §. 19.

§. 21.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem 1 października 1873.

Wykonanie jej poruczone jest ministrowi sprawiedliwości.

Wiedeń, dnia 27 kwietnia 1873.

Franciszek Józef r. w.

Auersperg r. w. **Glaser** r. w.

68.

Ustawa z dnia 29 kwietnia 1873,

dotycząca zabezpieczenia i egzekucyi na przychodach z pracy i służby.

Za zgodą obu izb rady państwa postanowiłem i stanowię co następuje:

§. 1.

Odpłata przez osoby, oddające się wyłącznie lub szczególniej zawodom pracy lub służby, za prace, lub posługi w tychże zawodach wykonywane, pobierana (zapłata, zasługi, płaca, poczesne, dzienne itd.) nie podlega zabezpieczeniu lub egzekucyi na korzyść trzeciego, tylko w granicach następującemi przepisami zakreślonych.

§. 2.

Płaca i inne przychody służbowe osób w służbie prywatnej stale umieszczonych nie mogą być podciągnięte pod zabezpieczenie lub egzekucyę, gdy przychody te razem wzięte, rocznie, 600 zł. wal. austr. nie przenoszą.

W rozumieniu ustawy niniejszej służba poczytuje się za stałą, gdy według ustawy, kontraktu lub zwyczaju oznaczoną jest przynajmniej na rok jeden lub w razie nieoznaczonego trwania najmniej na trzy miesiące wprzód wypowiedzianą być winna.

Jeżeli roczne przychody razem wzięte przenoszą 600 zł. wal. austr., co do przewyżki idą w zastósowanie przepisy ogólne o zabezpieczeniu i egzekucyi.

§. 3.

Odpłata w innych przypadkach niż w razie §. 2 należąca się (§. 1), nie podlega zabezpieczeniu ani egzekucyi aż dopiero wtedy gdy

1. roboty lub posługi wykonane zostały, i

2. minął dzień, w którym odpłata podług ustawy, kontraktu lub zwyczaju oddaną być miała.

§. 4.

W zastosowaniu niniejszej ustawy nie czyni to różnicy, czy odpłata za roboty lub posługi nastąpić ma w pieniądzach lub w innych materyalnych korzyściach i czy się oblicza

według czasu lub sztuki. W ustanowieniu sumy, za odpłatę uważać się mającej, wyłączyć i odtrącić należy ilość, jaka by się należała za materyał lub jako zwrót nakładów.

§. 5.

Przepisy §§. 2 i 3 nie mogą być przez kontrakt ani wyłączone ani ograniczone.

O ile zabezpieczenie i egzekucya podług przepisów §§. 2 i 3 nie ma miejsca lub zaskarżeniu podlega, wszelkie rozporządzenie przez ustępstwo, przekaz, zastawienie lub przez inną czynność nie będzie miało skutku prawnego, jeśli rozporządzenie uczyniono przed dniem, w którym odpłata miała być oddaną albo w tym dniu ale jeszcze przed rzeczywistem jej oddaniem.

§. 6.

Prywatni wierzyciele karańców nie mogą żądać zabezpieczenia ani egzekucyi na udziale w zarobku karańcom przyznanym, dopóki oddanie tego udziału nie nastąpiło.

Po oddaniu udziału, można dozwolić zabezpieczenia lub egzekucyi na takowym, ale dopiero po upływie trzydziestego dnia, od chwili wypuszczenia więźnia na wolność.

§. 7.

Przepisy niniejszej ustawy nie stosują się:

1. do płac i innych przychodów służbowych, jakie pobierają urzędnicy i posługacze nadworni, pospólni, krajowi oraz fundacyj publicznych, należący do siły zbrojnej, tudzież w ogóle do takich płac i przychodów służbowych, które z mocy szczególnych przepisów albo wcale niepodlegają zapowiedzeniu i egzekucyi albo tylko częściowo im podpadają;

2. do zabezpieczenia i ściągnięcia w drodze egzekucyi:

a) podatków i danin publicznych wraz z rozpisanemi dodatkami na cele zarządu publicznego tudzież opłat od przeniesienia majątków;

b) należytości, z obowiązku dawania utrzymania wynikających a na ustawie opartych;

c) należytości, które kasom wsparcia i kasom chorych, na podstawie ustawy przemysłowej założonym, od ich uczestników przypadają.

§. 8.

Zapowiedzenia już otrzymane w chwili wnijścia ustawy niniejszej w wykonanie, będą na wniosek dłużnika uchylone, o ile nie dadzą się pogodzić z przepisami tejże ustawy.

Przepisy niniejszej ustawy nie wzruszają środków egzekucyjnych tudzież zabezpieczających, na podstawie których w obecnej chwili prawo rzeczone już nabyte zostało, ani w ich istnieniu ani w dalszem przeprowadzeniu.

§. 9.

Wykonanie tej ustawy poruczone jest ministrowi sprawiedliwości.

Wiedeń, dnia 29 kwietnia 1873.

Franciszek Józef r. w.

Auersperg r. w. **Glaser** r. w.

69.

Rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z dnia 10 maja 1873,

którem postanawia się, że ustawa z dnia 1 kwietnia 1872 o odsiadywaniu kar więzienia w areszcie odosobnionym ma być wykonywana w zakładzie karnym dla mężczyzn w Karthaus.

Na mocy §. 16 ustawy z dnia 1 kwietnia 1872 (Dz. u. p. Nr. 43), o odsiadywaniu kar więzienia w areszcie odosobnionym i o ustanowieniu komisyi wykonawczych karnych, ministerstwo sprawiedliwości postanawia, aby przepisy ustawy tej były odtąd wykonywane w zakładzie karnym dla mężczyn w Karthaus.

Glaser r. w.